

**Právní úprava
komunitní energetiky
v Evropské unii**
Sedm doporučení pro ČR

Obsah

Shrnutí	4
Úvod	5
Jak číst analýzu: sdílení elektřiny vs. net metering	6
Brusel (Belgie)	7
Kdo se může zapojit do sdílení elektřiny?	7
Způsoby rozdělování sdílené elektřiny (tzv. alokační klíč)	8
Distribuční poplatek za sdílení elektřiny	9
Ochrana osob zapojených do sdílení elektřiny	9
Závěrečné shrnutí	9
Francie	10
Kdo se může zapojit do sdílení elektřiny?	10
Způsoby rozdělování sdílené elektřiny (tzv. alokační klíč)	12
Finanční úlevy a distribuční poplatky za sdílení	13
Ochrana osob zapojených do sdílení	13
Závěrečné shrnutí	13
Itálie	14
Kdo se může zapojit do sdílení s využitím výkupních cen?	14
Technické zajištění sdílení a přístup k datům	15
Finanční úlevy a distribuční poplatky za sdílení	15
Územní omezení a administrativní bariéry	16
Ochrana osob zapojených do sdílení	16
Závěrečné shrnutí	16
Polsko	17
Kdo se může zapojit do net meteringu?	17
Technické zajištění net meteringu a přístupu k datům	18
Poplatky při net meteringu	18
Územní omezení a administrativní bariéry	18
Ochrana členů energetických společenství	19
Závěrečné shrnutí	19
Portugalsko	20
Kdo se může zapojit do sdílení elektřiny?	20
Technické zajištění sdílení elektřiny a přístup k datům	20
Způsoby rozdělování sdílené elektřiny (tzv. alokační klíč)	21
Poplatky za sdílení elektřiny	21
Územní omezení a administrativní bariéry	22
Ochrana osob zapojených do sdílení elektřiny	22
Závěrečné shrnutí	22

Rakousko	23
Kdo se může zapojit do sdílení elektřiny?	23
Technické zajištění sdílení elektřiny a přístup k datům	23
Způsoby rozdělování sdílené elektřiny (tzv. alokační klíč)	24
Poplatky za sdílení elektřiny	24
Ochrana osob zapojených do sdílení elektřiny	24
Závěrečné shrnutí	25
Řecko	26
Jak funguje virtuální net metering?	26
Kdo se může zapojit do virtuálního net meteringu?	26
Technické zajištění virtuálního síťového měření a přístup k datům	27
Způsoby rozdělování elektřiny u virtuálního síťového měření (tzv. alokační klíč)	27
Poplatky u virtuálního net meteringu	28
Administrativní požadavky na energetická společenství	28
Ochrana členů energetických společenství	28
Závěrečné shrnutí	28
Sedm doporučení pro Českou republiku	29
Metody rozdělování elektřiny	30
Seznam zkratk	31

Shrnutí

	Belgie (Brusel)	Francie	Itálie	Polsko	Portugalsko	Rakousko	Řecko
Pravidla pro členství subjektů ve společenství	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✗
Územní působnost společenství	○	✗	○	✗	✗	✓	✓
Technické zajištění sdílení a dostupnost dat	✓	○	✓	✓	○	✓	✗
Metody rozdělování sdílené elektřiny	✓	✓	✗	✗	✓	✓	✗
Finanční a daňová podpora komunitní energetiky	✓	○	○	○	○	✓	✗
Ochrana členů společenství	✓	✓	○	✓	✓	✓	✓

Legenda:

Země příkladně naplňuje požadavky práva EU, případně obsahuje drobné nedostatky či omezení.

Nenaplnuje požadavky práva EU, buď úplně schází, nebo jejich plnění obsahuje zásadní nedostatky.

Povinnosti vycházející z práva EU naplňuje přibližně, případně obsahuje nedostatky.

Belgie (Brusel)

 Přiměřená a odůvodněná sleva na distribuci pro ES.

 Chybí propojení bruselského, vlámského a flanderského PDS; rozsah sdílení je proto omezen pouze na území regionu Brusel.

Francie

 Při sdílení zvýhodňuje obnovitelné zdroje.

 Vysoká administrativní zátěž pro jednotlivá společenství.

Itálie

 Záměr finančně zvýhodňovat společenství a sleva na distribučním poplatku.

 Absence prováděcích předpisů a využití net meteringu namísto sdílení.

Polsko

 V současnosti upravuje legislativu dle vlastních negativních zkušeností a rovněž ji uvádí do souladu s právem EU.

 Využití net meteringu a omezení počtu členů i teritoriálního působení.

Portugalsko

 Svobodná a pružná volba metod rozdělování elektřiny a otevřenost členství.

 Přísné teritoriální omezení společenství.

Rakousko

 Prakticky veškeré parametry upravuje příkladně, obsahuje i slevu na distribuci.

 Není možné využít kombinovanou metodu sdílení, lze si zvolit buď statickou nebo dynamickou metodu.

Řecko

 Sdílení, resp. net metering umožňuje pouze pro obnovitelné zdroje.

 Vágní a nedokončená právní úprava, která neodpovídá požadavkům práva EU.

Úvod

Studie se věnuje právní úpravě komunitní energetiky a sdílení elektřiny v sedmi státech Evropské unie (EU), které už mají s fungováním energetických společenství několikaleté zkušenosti. Přispívá tak k aktuální debatě o novele českého energetického zákona (tzv. Lex OZE II) a příslušných prováděcích předpisů, které se v srpnu 2023 stále ještě projednávají. Analýza legislativy v jednotlivých zemích se netýká pouze obecných pravidel v zákonech, ale rozebírá i prováděcí předpisy a praktické zkušenosti s právní úpravou celkově. Věnuje se tak důležitým detailům, které mohou posloužit jako inspirace a podklady při přípravě prováděcí legislativy v ČR.

Analýza sleduje šest tematických okruhů:

- Jaké subjekty se mohou zapojit do sdílení elektřiny.
- Technické zajištění sdílení elektřiny a přístup k datům o výrobě a spotřebě.
- Způsoby rozdělování sdílené elektřiny (tzv. alokační klíč).
- Poplatky za sdílení elektřiny a finanční podpora komunit.
- Územní působnost společenství a administrativní bariéry.
- Ochrana osob zapojených do sdílení.

Závěr analýzy poté předkládá sedm doporučení pro ČR, jak legislativu nastavit tak, aby reflektovala zkušenosti ze zemí, kde komunitní energetika již několik let funguje. Některé státy ukazují pozitivní příklady hodné následování. Jiné svou složitostí spíše ukazují, že tudy cesta nevede, povětšinou se však ze svých chyb dokázaly poučit a legislativu upravují nebo ji již upravily.

Sběr dat pro předkládanou analýzu proběhl prostřednictvím dotazníkového šetření v jednotlivých státech. Na sadu výzkumných otázek odpovídali zástupci z environmentálních úřadů, energetických regulačních úřadů, univerzit a neziskových organizací. Následně jsme se prostřednictvím e-mailů a telefonických rozhovorů doptávali na konkrétní specifika dané země a ověřovali si případné nejasnosti. Posledním nástrojem sběru dat byla vlastní rešerše legislativy vztahující se ke komunitní energetice v jednotlivých státech, tedy v Belgii, Francii, Itálii, Polsku, Portugalsku, Rakousku a Řecku.

Poděkování za ochotu a vstřícnost při dotazování patří následujícím expertům a expertkám:

Belgie (Brusel)

- Julie Anciaux (Brussels Environment)
- Mathieu Bourgeois (Energie Commune)
- Orson Dubois (City Mine(d))

Francie

- Etienne Jouin
- Noémie Poize (Association des Centrales Villageoises)

Itálie

- Caterina Carà
- Riccardo Novo
- Andrea Lanzini
- Sergio Olivero
- Claudio Moscoloni
- Enrico Giglio
- Giuliana Mattiazzo
- Giuseppe Giorgi (Politecnico di Torino)
- Antonio Tricarico (ReCommon)
- Anelia Stefanova (Bankwatch)

Polsko

- Agnieszka Stupkiewicz
- Bartosz Kwiatkowski (Fundacja Frank Bold)

Portugalsko

- Guilherme Luz (Coopérnico, Faculty of Sciences of the University of Lisbon)
- Miguel Macias Sequeira (Center for Environmental and Sustainability Research)
- Miguel Brandao (Cleanwatts)

Rakousko

- Viktoria Auer (GLOBAL 2000)

Řecko

- Stavroula Pappa (REScoop)

Jak číst analýzu: sdílení elektřiny vs. net metering

Právní úprava komunitní energetiky a sdílení elektřiny je v analyzovaných státech velmi rozmanitá. Pro lepší porozumění a současně vymezení pojmu sdílení ve studii uvádíme rozdíl mezi dvěma pojmy, které se mohou v laické debatě nesprávně zaměňovat.

Sdílení elektřiny v analýze chápeme ve smyslu evropských směrnic¹ jako společnou výrobu a spotřebu elektřiny v rámci energetického společenství, pro kterou je možné využívat veřejnou distribuční soustavu. Právní úprava sdílení elektřiny by mj. měla (pozitivně) motivovat k **soudobosti výroby a spotřeby ve společenství (tj. sdílená elektřina je jedním členem spotřebována ve stejný okamžik, kdy ji jiný člen vyrobí)**. Souvisí to i s požadavkem na neziskový charakter komunit, které se mají primárně soustředit na pokrývání energetických potřeb svých členů.

V analýze se setkáte i s pojmem **net metering** nebo **virtuální net metering**, který nepředstavuje sdílení elektřiny ve smyslu, jak jej uvádíme výše. Net metering se odlišuje tím, že umožňuje členům společenství využít vyrobenou elektřinu později, například v intervalu jednoho roku. Jedná se tedy o obdobu virtuální baterie, jak ji někteří obchodníci s elektřinou nabízejí i v ČR. Problém tohoto modelu tkví v nulové motivaci k soudobosti výroby a spotřeby elektřiny. Společenství i aktivní zákazníci jsou naopak pravidly pobízeni primárně k maximalizaci výroby. To může klást neúměrné nároky na distribuční a přenosovou soustavu, a zvyšovat tak riziko socializace nákladů. Net metering proto nepovažujeme za vhodný model „sdílení“ elektřiny, nezdá se však, že by zákonodárci v ČR nad takovým modelem vůbec uvažovali.

¹ Směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou (IEMD) a směrnice o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů (RED II).

Brusel (Belgie)

Jak je z názvu patrné, kapitola se nevěnuje celé Belgii, ale pouze regionu Brusel. I zbylé dva regiony, Valonsko a Vlámsko, mají evropskou legislativu ke komunitní energetice již transponovanou. Z Belgie pochází jedno z prvních energetických družstev v Evropě – Ecopower, které vzniklo v roce 1991. V roce 2003 se z něj po liberalizaci energetického trhu v Belgii stal také dodavatel obnovitelné energie. Ecopower má dnes přes 67 000 členů.

Sdílení elektřiny v Bruselu upravuje vyhláška o organizaci trhu s elektřinou², dále jen **vyhláška**, která jej definuje jako **společnou spotřebu elektřiny**, kterou vyrobí a dodají zařízení připojená k distribuční nebo přenosové soustavě **ve stejném čtvrt hodinovém intervalu**. Jedná se vždy o **doplňkovou činnost k licencované dodávce elektřiny** obchodníkem. Čím více elektřiny zákazník získá ze sdílení, tím méně jí odebere od obchodníka a více ušetří.

Kdo se může zapojit do sdílení elektřiny?

Oprávnění sdílet elektřinu vyhláška přiznává následujícím subjektům:

- aktivní zákazník,
- energetické společenství.

U aktivních zákazníků se **sdílení elektřiny povoluje pouze v rámci jedné budovy**. Z tohoto pravidla však existuje výjimka: Pokud spolu dva aktivní zákazníci uzavřou peer to peer smlouvu, mohou mezi sebou sdílet elektřinu napříč celým Bruselem. Musí se však jednat o **sdílení mezi maximálně dvěma aktivními zákazníky**. Legislativa povoluje také sdílení elektřiny **mezi více odběrnými místy téhož aktivního zákazníka** (např. čtyři pobočky téže obchodní společnosti). Aktivní zákazníci k provádění sdílení nepotřebují licenci, musí se však jednat **pouze a výhradně o sdílení elektřiny z obnovitelných zdrojů**, kterou si sami vyrobili.

Peer to peer smlouva

Pojem peer to peer (P2P) jste už možná zaznamenali v souvislosti s půjčkami a úvěry, kdy lidé půjčují peníze lidem bez účasti banky. Peer to peer smlouvy pro sdílení elektřiny zde znamenají dohodu mezi dvěma aktivními zákazníky o vzájemném poskytování elektřiny z vlastních výroben.

Pokud chtějí elektřinu napříč Bruselem mezi sebou sdílet **více než dva aktivní zákazníci**, musí založit **energetické společenství**, které je oprávněno sdílet elektřinu mezi **neomezeným množstvím svých členů**. Před zahájením sdílení elektřiny má energetické společenství povinnost **zaregistrovat se u bruselského Energetického regulačního úřadu**, který má povinnost ve lhůtě 60 dnů ověřit, zda komunita splňuje všechny definiční znaky dle vyhlášky. Členové společenství jsou oprávněni sdílet jakoukoliv elektřinu, kterou si vyrobí, tj. nejen z OZE. V praxi se však sdílení elektřiny v bruselských energetických společenstvích týká výhradně elektřiny z OZE. **Licenci na činnost sdílení elektřiny předpisy nevyžadují.**

Sdílení elektřiny mezi aktivními zákazníky a v rámci energetického společenství **lze vzájemně kombinovat**. Do jedné domácnosti tedy může sdílet elektřinu současně například energetické společenství, aktivní zákazníci ze stejného bytového domu i jiný aktivní zákazník na základě **peer to peer smlouvy**.

Za technické zajištění sdílení elektřiny zodpovídá bruselský provozovatel distribuční soustavy³ (dále jen **PDS**). V první řadě má PDS povinnost nainstalovat každému aktivnímu zákazníkovi nebo členovi energetického společenství chytré měření (smart meter⁴), které vyhodnocuje odběr a dodávku elektřiny do každých 15 minut. **Instalace chytrého měření není zpoplatněna** a PDS ji musí provést **ve lhůtě 4 měsíců** od chvíle, kdy o ni aktivní zákazník nebo člen společenství požádá.

² Ordonnance relative à l'organisation du marché de l'électricité en Région de Bruxelles-Capitale, dostupná z: <https://www.ejustice.just.fgov.be/eli/ordonnance/2001/07/19/2001031386/justel>.

³ <https://www.sibelga.be/en>

⁴ Smart meter umožňuje vzdálenou komunikaci se servery distribučních společností v reálném čase, a díky tomu urychluje dostupnost dat o aktuální výrobě a spotřebě elektřiny.

Průběžný přístup k údajům z měření umožňuje PDS aktivním zákazníkům i členům společenství prostřednictvím internetového portálu. Energetická společenství a aktivní zákazníci dostávají od PDS také měsíční výpis dat o spotřebě sdílené elektřiny včetně vyúčtování poplatků za využití distribuční soustavy.

Typy měření a elektroměrů

V textu analýzy často používáme pojmy smart meter nebo průběžové měření elektřiny. V kontextu energetické transformace a posilování role spotřebitele je sběr a vyhodnocování dat o vyrobené a spotřebované elektřině naprosto zásadní pro optimální fungování elektrické sítě a využívání OZE. Jaký je tedy rozdíl mezi funkcemi jednotlivých typů měření?

V ČR se nejčastěji setkáme s měřením typu C4, u nějž lze data odečíst pouze ručně. To provádí buď zaměstnanec PDS, nebo zákazník prostřednictvím vyplnění odečtového listu. Údaje se využívají prakticky pouze k ročnímu vyúčtování elektřiny, a zákazník má tedy o své spotřebě přehled pouze v ročním intervalu.

Průběžové měření (dle vyhlášky MPO typu A a B) již zaznamenává výrobu a spotřebu elektřiny v daném intervalu, ten je nejčastěji 15minutový. Data PDS odesílá sice pravidelně, ale v delším časovém intervalu, např. jednou denně. Pro zákazníka to znamená, že svou spotřebu v praxi nemůže řídit dle aktuální výroby, a obtížně tak dosahuje soudobosti. Podle průběžového měření ale lze vysledovat profily výroby a spotřeby na denní bázi a následně se jim alespoň částečně přizpůsobovat.

Nejpokročilejším typem měření je chytré měření (smart meter, dle vyhlášky MPO typ C1–C3), které sbírá data v daných intervalech (nejčastěji 15 minut) a umožňuje zákazníkovi přístup k datům o jeho výrobě a spotřebě v reálném čase. Distributor je tak schopen pružně reagovat na využití sítě a zákazník může svou spotřebu přizpůsobit aktuální výrobě.

Způsoby rozdělování sdílené elektřiny (tzv. alokační klíč)

Volba způsobu, jakým se bude sdílená elektřina rozdělovat mezi členy energetického společenství nebo aktivní zákazníky, záleží **výhradně na rozhodnutí účastníků sdílení**. Před zahájením sdílení pouze musí své rozhodnutí oznámit PDS.

Vyhláška stanoví, že účastníci sdílení si mohou zvolit **statickou, dynamickou, hybridní nebo jinou, vlastní metodu** rozdělování elektřiny. V případě, že si účastníci sdílení zvolí vlastní metodu, má PDS právo ji odmítnout, pokud by mu způsobila příliš vysoké náklady nebo byla technicky nepřiměřeně náročná.

Statická metoda rozdělování elektřiny je jednokolová. Sdílená elektřina se jejím prostřednictvím dělí **podle předem stanovených procent**. Pokud některý účastník sdílení v daném 15minutovém intervalu sdílenou elektřinu nespotřebuje, nemůže být přiřazena jinému členovi společenství nebo aktivnímu zákazníkovi.

Dynamická metoda rozdělování elektřiny je také jednokolová. Na rozdíl od statické metody je při ní **zohledněna aktuální spotřeba elektřiny každého účastníka sdílení**. Nejvíce sdílené elektřiny dostane ten, kdo v daném 15minutovém intervalu nejvíce spotřebovává.

Hybridní metoda je dvoukolová. V prvním kole se postupuje staticky, podle předem stanovených procent. Pokud však některý účastník sdílení v daném 15minutovém intervalu sdílenou elektřinu nespotřebuje, je tato zbývající elektřina mezi ostatní účastníky sdílení rozdělena dynamicky, tedy podle jejich aktuální spotřeby.

Jiné, vlastní metody mohou spočívat například ve stanovení **vícekolové statické** metody, v **odlišných způsobech** rozdělování elektřiny **v pracovní dny a o víkendech** nebo **v různých ročních obdobích**.

Distribuční poplatek za sdílení elektřiny

Energetická společenství i aktivní zákazníci mají **povinnost hradit za sdílení elektřiny distribuční poplatek**. Vyhláška však stanovuje, že bruselský Energetický regulační úřad musí při stanovení výše distribučních poplatků **zohlednit náklady a přínosy energetických společenství a sdílení elektřiny** tak, aby bylo dosaženo rovnováhy mezi solidaritou při úhradě celkových nákladů na distribuční soustavu a **podporou účasti v energetických společenstvích a sdílení elektřiny z OZE**.

Pro zhodnocení nákladů a přínosů sdílení elektřiny bruselský regulátor vypracoval studii⁵, ze které vyplývá, že pokud se do sdílení elektřiny zapojí **alespoň 20 % odběrných míst na území Bruselu**, dojde tím ke **snížení zátěže distribuční soustavy ve špičce** (ráno a večer). Díky využívání elektřiny z FVE jsou totiž lidé při sdílení finančně motivováni přesunout podstatnou část své spotřeby elektřiny mezi 10.–16. hodinu. To PDS umožňuje oddálit investice vedoucí k posílení kapacity distribuční soustavy. Sdílení elektřiny tak může mít **přínosy nejen pro spotřebitele** zapojené do energetických společenství, **ale i pro PDS**.

Pro sdílení elektřiny bruselský regulátor stanovil následující **slevy na distribuci** v závislosti na zatížení distribuční soustavy:

- sleva 51 % při sdílení **v rámci jedné budovy** (např. bytový dům),
- sleva 26 % při sdílení **na stejné síti nízkého napětí**,
- sleva 8 % při sdílení **na stejné síti vysokého napětí**.

Ochrana osob zapojených do sdílení elektřiny

Vyhláška obsahuje pojistky, které zajišťují **ochranu osob zapojených do sdílení elektřiny**. V první řadě stanoví, že rozhodnutí o členství v energetickém společenství musí být svobodné, dobrovolné a založené na objektivních, transparentních a nediskriminačních podmínkách uvedených ve stanovách společenství. **Ukončení členství** v energetickém společenství se řídí podle obecného občanského a obchodního práva a jeho **podmínky záleží na zvolené právní formě** (energetická společenství v Bruselu mohou využít libovolnou právní formu od spolku až po akciovou společnost). Ve stanovách však musí společenství podmínky ukončení členství vždy specifikovat.

Zatímco podmínky ukončení členství se řídí obecným občanským a obchodním právem a stanovami společenství, u **sdílení elektřiny** vyhláška poměrně podrobně upravuje povinnosti a lhůty, které musí komunity plnit. S každým členem společenství musí být uzavřena písemná dohoda o sdílení elektřiny, kterou **lze vypovědět ve lhůtě 3 týdnů** od chvíle, kdy o to člen požádá. Za vypovězení smlouvy o sdílení elektřiny **nesmí společenství členovi účtovat žádný poplatek**. Smlouva o sdílení musí rovněž obsahovat ustanovení o postupu při neplacení za sdílenou elektřinu, přičemž společenství má nejprve povinnost vyzvat člena k uhrazení nedoplatku písemným dopisem, až následně může přistoupit k jeho vymáhání. **Stejně povinnosti se vztahují také na sdílení elektřiny mezi aktivními zákazníky**.

Závěrečné shrnutí

Právní úpravu sdílení elektřiny v Bruselu lze zařadit mezi **nejkvalitnější právní úpravy v Evropě**. K největším kladům bruselské právní úpravy patří:

- minimum administrativních a technických omezení při sdílení elektřiny (není stanoven maximální počet osob ani vyroben zapojených do sdílení),
- široký výběr mezi různými způsoby rozdělování elektřiny (statická, dynamická, hybridní i jiná metoda),
- sleva na distribuci vycházející ze studie organizace nákladů a přínosů komunit pro PDS.

⁵ Studie dostupná online: <https://www.brugel.brussels/publication/document/etudes/2023/fr/ETUDE-45-COUT-AVANTAGE-PARTAGE-CONSULTATION.pdf>.

Francie

V současnosti ve Francii funguje téměř 316 občanských projektů obnovitelné energie s celkovým výkonem 629,3 MW, které ročně vyrobí 1 262,5 GWh elektřiny. Největší podíl na vyrobené elektřině mají větrné elektrárny (téměř 80 %). Podporu pro projekty zajišťuje občanské hnutí Énergie Partagée⁶, které koordinuje poradenství 13 regionálních občanských energetických sítí. Zdá se, že Francie v komunitní energetice vyrazila správným směrem, ale více odhalí až analýza právní úpravy.

Komunitní energetiku a sdílení elektřiny upravuje francouzský energetický zákon (Code de l'énergie⁷) **od roku 2021**. Sdílení chápe jako **činnost kolektivní samospotřeby**⁸, kterou mohou vykonávat různé subjekty, a rozděluje ji do dvou úrovní:

- **Kolektivní samospotřeba** probíhá výhradně mezi odběrnými místy ve **stejně budově**, na které je zároveň umístěna výrobní (typicky FVE na střeše bytového domu nebo kancelářské budovy).
- **Rozšířenou kolektivní samospotřebou** zákon rozumí dodávky a spotřebu elektřiny mezi jedním či více výrobci a spotřebiteli, kteří se nacházejí **v síti nízkého napětí**, splňují kritérium zeměpisné blízkosti a další podmínky vládního nařízení. Pokud sdílená elektřina pochází z **obnovitelných zdrojů**, mohou se odběrná i předávací místa nacházet na **nízkém i středním napětí**.

Oba typy kolektivní samospotřeby nesmí pro účastníky sdílení představovat hlavní profesní nebo obchodní činnost, čímž zákon transponuje pravidlo evropské legislativy, že energetická společenství nemají být zakládána za účelem tvorby zisku.

Pro zjednodušení textu v této kapitole používáme pojmy energetické komunity a energetická společenství pro označení všech subjektů, které se podílejí na činnosti (rozšířené) kolektivní samospotřeby. Podle francouzského práva jsou však komunity jen jedním z typů právnických osob, které mohou činnost sdílení elektřiny a tepla vykonávat.

Kdo se může zapojit do sdílení elektřiny?

Sdílet elektřinu může podle energetického zákona kdokoliv, kdo je sdružen **v rámci jedné právní osoby**. Pro sdílení elektřiny nemusí mít subjekt konkrétní právní formu. Sdílet elektřinu mohou například samosprávy, podniky, družstva nebo právě energetické komunity. Lidé a další subjekty se mohou účastnit vždy **pouze jednoho projektu kolektivní samospotřeby**.

Benevolence právní formy je ale vykoupena **teritoriálním omezením**. Sdílení může probíhat buď **v rámci jedné budovy**, nebo při **maximální vzdálenosti 2 km mezi dvěma účastníky sdílení**. Vzdálenost může být navýšena až **na 20 km** rozhodnutím ministra pro energetiku.⁹

Velikost energetických společenství je omezena také **instalovaným výkonem** všech výroben elektřiny na 3 MW¹⁰, pokud se jedná o kontinent, ostrovy Francie podléhají limitu 0,5 MW na jednu právní osobu.

⁶ Dostupné z: <https://energie-partagee.org/>.

⁷ Dostupné z: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000023983208/2023-07-20/.

⁸ Kolektivní samospotřebu upravují články L315-1 až L315-8 a D315-1 až D315-11 zákona Code de l'énergie, dostupné z: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000023983208/LEGISCTA000032939883/#LEGISCTA000032939883 a <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGISCTA000034527834>.

⁹ O výjimku si musí daná komunita požádat, ministr pro energetiku ji uděluje dle kritérií nízké hustoty zalidnění a velkého rozptýlu obyvatelstva. Viz https://www.legifrance.gouv.fr/loda/article_lc/LEGIARTI000042435108/2020-10-19.

¹⁰ V případě fotovoltaických elektráren se uvažuje špičkový instalovaný výkon, tedy 3 kWp, resp. 0,5 kWp.

Rozdíl mezi instalovaným a rezervovaným výkonem

Instalovaný výkon uvádí, kolik elektřiny dokáže výrobná za hodinu nejvíce vyrobit, např. při instalovaném výkonu 50 kWp je to maximálně 50 kW.

Rezervovaný výkon stanovuje distributor jako množství elektřiny, kterou může zákazník posílat do sítě. Může být i nižší, než je hodnota instalovaného výkonu, např. pokud zákazník garantuje určitý podíl samospotřeby a do distribuční sítě jej neodešle.

S rezervovaným výkonem souvisí i pojem kapacita distribuční soustavy. Představuje zjednodušeně řečeno celkovou hodnotu rezervovaného výkonu od všech výroben elektřiny, jejíž výkon je distribuční soustava schopna pojmout.

Všechna odběrná místa zapojená do sdílení se musí nacházet **na stejné síti nízkého napětí**, v případě **sdílení obnovitelné elektřiny** je možné využívat i stejnou síť **středního napětí**, vždy však na území jednoho PDS.¹¹

Všechna odběrná místa účastníci se sdílení musí **PDS vybavit smart meterem**. V praxi se tak děje systematicky a zdarma od roku 2016 (v roce 2021 mělo 90 % domácností na území největšího distributora ENEDIS instalováno chytré měření). Výjimku představují menší PDS, kteří operují ve vesnických, odlehlých nebo ostrovních oblastech a v instalaci chytrého měření nepostupují tak rychle.

Role PDS spočívá v **měření sdílené elektřiny a poskytování dat komunitě i tradičním dodavatelům**. Komunita zase musí distributorovi nahlásit výchozí situaci, tedy výroby zapojené do sdílení (postačuje prostá registrace), seznam účastníků sdílení a veškerou další potřebnou identifikaci pro sběr dat.¹²

Jaká data musí distributor poskytovat

Komunitám:	Tradičním dodavatelům elektřiny:
<ul style="list-style-type: none">→ množství odebrané elektřiny jednotlivcem,→ množství vyrobené elektřiny z každé výroby,→ podíl kolektivně spotřebované elektřiny jednotlivcem,→ podíl kolektivně spotřebované elektřiny celkem,→ množství vyrobené elektřiny všech komunitních výroben,→ přetok elektřiny celkem,→ množství spotřebované elektřiny celkem.	<ul style="list-style-type: none">→ množství elektřiny, které projde veřejnou distribuční soustavou od jednotlivých komunitních výrobců,→ podíl elektřiny sdílené s jednotlivými členy komunity,→ přebytky (přetoky) komunity.

Koncovým spotřebitelům (účastníkům sdílení) distributor nemusí poskytovat žádná data, o to se má starat právě **komunita, která slouží jako prostředník mezi spotřebiteli a distributorem** a zajišťuje s tím související administrativu. V praxi to mj. znamená, že společenství musí s každým účastníkem uzavřít separátní smlouvu o členství.

¹¹ Ve Francii funguje celkem sedm provozovatelů distribučních soustav, kteří obsluhují přes 100 000 zákazníků. Největším z nich je ENEDIS operující na 95 % území kontinentální Francie. Na ostrovech a v zámořských oblastech elektřinu distribuuje společnost EDF. Viz <https://www.cre.fr/en/Electricity/Electricity-networks/electricity-networks>.

¹² Vzor smlouvy od distributora ENEDIS dostupný z: https://www.enedis.fr/sites/default/files/documents/pdf/Enedis-FOR-CF_01E.pdf.

Způsoby rozdělování sdílené elektřiny (tzv. alokační klíč)

Povinností komunity je informovat PDS o zvolené alokační metodě a poměru účastníků sdílení. Pokud tak společenství neučiní, volí se automaticky tzv. výchozí alokační metoda (viz níže).

Statický alokační klíč rozděluje elektřinu v jednom kole podle aktuální výroby a spotřeby v závislosti na předem daných podílech v 30minutových intervalech.

Příklad¹³

Uvažujme, že komunita disponuje dvěma výrobnami P1 a P2, které v čase t vyrábějí 30 kWh a 70 kWh. **Celkem tedy 100 kWh**. Spotřeba ve společenství ale v danou chvíli činí pouze **80 kWh** a spotřebitel (S) s nejvyšším podílem na alokaci má nižší spotřebu než aktuálně největší spotřebitel, ale s nižším podílem v alokačním poměru.

Spotřeba v čase t	Alokační klíč pro S	Alokace v t	Odběr ze sítě	Přetok celkem
S1 40 kWh	20 %	20 % * 80 kWh = 16 kWh	40 - 16 = 24 kWh	20 + 28 = 48 kWh
S2 20 kWh	20 %	20 % * 80 kWh = 16 kWh	20 - 16 = 4 kWh	
S3 20 kWh	60 %	60 % * 80 kWh = 48 kWh	0 kWh (28 kWh+)	

Výchozí alokační klíč umožňuje rozdělit elektřinu podle aktuální spotřeby komunity, nejvíce elektřiny klíč přidělí členovi s největší spotřebou v daném intervalu. Výchozí alokační klíč představuje dynamickou metodu rozdělování elektřiny, takže dochází k maximalizaci vlastní spotřeby. Ani tato metoda nezabrání přebytku ve chvíli, kdy celková spotřeba komunity nedosahuje hodnoty její výroby, jak si můžete prohlédnout na příkladu níže, přetok však bude menší.

Příklad

Uvažujme stejné podmínky jako u prvního příkladu, tedy celková výroba činí 100 kWh a spotřeba 80 kWh.

Spotřeba v čase t	Alokační klíč pro S	Alokace v t	Odběr ze sítě	Přetok celkem
S1 40 kWh	40/80 = 50 %	50 % * 80 kWh = 40 kWh	0 kWh	20 kWh
S2 20 kWh	20/80 = 25 %	25 % * 80 kWh = 20 kWh	0 kWh	
S3 20 kWh	20/80 = 25 %	25 % * 80 kWh = 20 kWh	0 kWh	

Komunita má možnost zvolit si i **vlastní alokační klíč**, který záleží na její vlastní investici a podléhá schválení distributora. Ten jej však musí umožnit, pokud je kompatibilní s jeho IT systémem.

O změnu metody či poměrů může komunita požádat kdykoliv. V případě úpravy poměrů (např. zapojení nového člena společenství do sdílení) začne distributor nový stav aplikovat po 15 dnech. U změny alokační metody má distributor 15 dní na zvážení a aplikuje ji od nového provozního měsíce.

¹³ Zdroj příkladu: https://www.auvergnerhonealpes-ee.fr/fileadmin/user_upload/mediatheque/enr/Images/Solaire/Passer_a_l_action/Guide_synthetique_ALPGRIDS_VF.pdf.

Finanční úlevy a distribuční poplatky za sdílení

Komise pro regulaci energetiky (CRE)¹⁴ má ze zákona povinnost **stanovit zvláštní distribuční sazby pro kolektivní samospotřebu** tak, aby nebyla zatížena nadbytečnými poplatky.¹⁵ Tento speciální tarif regulátor skutečně připravil, ale z důvodu jeho nevýhodnosti jej komunity ve Francii prakticky nevyužívají.

Hlavní překážky představují:

- **sdílení** pouze na úrovni **nízkého napětí**,
- **složitost tarifu, který navíc klade vysoké nároky na chytré řízení spotřeby v komunitě**, kdy se poplatek snižuje v závislosti na zatížení sítě, takže ve špičce dochází i k jeho navýšení.

Od roku 2021 francouzská vláda zavedla **výhodný feed-in tariff**¹⁶, který mohou využít **FVE do 500 kWp**. To usnadňuje investice do projektů využívajících solární energii, protože výrobce může část produkce prodávat i do sítě za předem stanovenou (vyšší než tržní) cenu.

Daňové úlevy pro komunity ve Francii neexistují a podmínky pro placení daní jsou velmi podobné těm, které účastník sdílení platí za elektřinu od tradičního dodavatele. Spotřebitel musí platit síťový poplatek, místní i celostátní daně za elektřinu a stejnou DPH.

Ochrana osob zapojených do sdílení

Ochranu účastníků kolektivní samospotřeby rovněž upravuje energetický zákon. Skládá se z pravidel vztahujících se obecně na všechny spotřebitele a zčásti upravujících sdílení. Obecná ustanovení zahrnují například **svobodnou volbu dodavatele** a specifická se zaměřují předně na **možnost ukončení sdílení elektřiny a odchod z komunity**. Konkrétní výpovědní dobu při odchodu z komunity však zákon nestanoví a záleží, jakou lhůtu si pro ukončení sdílení a odchod člena z komunity určí společenství ve stanovách.

Závěrečné shrnutí

S výjimkou velmi přísného teritoriálního omezení sdílení elektřiny je právní úprava komunitní energetiky ve Francii velmi kvalitní. Největšími klady jsou:

- Přívětivější pravidla pro elektřinu z OZE, kterou mohou komunity sdílet na nízkém i středním napětí.
- Jasně nastavené povinnosti pro PDS, právo energetických společenství vybrat si mezi více metodami rozdělování sdílené elektřiny (vč. vlastní metody alokace) a podpora instalace smart meterů.
- Finanční podpora komunit prostřednictvím speciálního distribučního tarifu pro komunity a feed-in tarifu pro všechny instalace FVE do 500 kW. Speciální distribuční tarif však zůstává výhodný pouze na papíře, nikoliv v praxi. Místo toho komunity využívají feed-in tariff, který ale motivuje pouze k maximalizaci výroby, nikoliv k soudobosti výroby a spotřeby. Za kladné lze tedy jednoznačně považovat pouze snahy o finanční podporu energetických společenství.

¹⁴ Commission de régulation de l'énergie, viz <https://www.cre.fr/en/cre/who-are-we>.

¹⁵ Článek L315-3, Code de l'énergie: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000023983208/LEGISCTA000032939883/?anchor=LEGIARTI000039369902#LEGIARTI000039369902.

¹⁶ Viz <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000044173060>.

Itálie

Situace v Itálii je poměrně nepřehledná a z dotazníkového šetření rovněž vyplynulo, že s legislativní úpravou v zemi nejsou zcela spokojeni. Přesto zde s počátkem účinnosti legislativy v roce 2021 vznikly desítky energetických komunit a podle studie polytechnické univerzity v Miláně bude v Itálii do roku 2025 fungovat 40 000 energetických komunit.¹⁷ Podobně jako ve Francii zde vláda zavedla feed-in tariff, jeho aplikace je však velmi specifická, i když z pohledu principů komunitní energetiky smysluplná.

Právní úpravu italské komunitní energetiky najdeme v zákonné vyhlášce č. 199¹⁸ z roku 2021 a dále ji specifikuje nařízení regulátora trhu s energií ARERA¹⁹. Stále však **schází prováděcí legislativa**, která by zajistila rozvoj decentralizované energetiky a přinesla větší jistotu pro energetická společenství a jejich členy.

V Itálii funguje **specifický model sdílení elektřiny s využitím výkupních cen** (feed-in tariff). Nejedná se o sdílení v tom smyslu, jak jej definuje EU legislativa a jak již dnes funguje například v Belgii nebo Rakousku. Na rozdíl od jiných států, kde se výkupní ceny využívají, však **motivuje k dosažení co největší soudobosti mezi výrobou a spotřebou**. Samotné fungování tohoto modelu ale závisí na přijetí dalších podzákonných předpisů.

Výkupní ceny (feed-in tariff)

Výkupní ceny jsou politickým nástrojem podpory investic do OZE. Obvykle to znamená, že malým výrobcům obnovitelné energie slibuje vyplacení vyšší než tržní ceny za energii, kterou dodají do sítě. Zpravidla se vyplácí na základě dlouhodobých kontraktů (15–25 let). Výkupní ceny na podporu OZE zavedly v roce 1978 USA. V současnosti se od výkupních cen ustupuje, protože obnovitelná elektřina je již plně konkurenceschopná a její rozvoj není nutné tímto způsobem motivovat.

Kdo se může zapojit do sdílení s využitím výkupních cen?

Do italského modelu sdílení se mohou zapojit:

- aktivní zákazníci,
- energetická společenství.

Komunita nebo aktivní zákazníci si zvolí jednu **kontaktní osobu**, která je zastupuje v komunikaci s úřady. Tato osoba má za úkol registrovat komunitu u **státního podniku GSE** (Gestore Servizi Energetici), jehož cílem je dosažení udržitelného stavu životního prostředí za využití OZE. GSE je pro komunity primárním kontaktním místem. Uděluje licence jejich FVE nebo kontroluje splnění všech zákonných požadavků pro jejich registraci. Od spuštění svých výroben elektřiny má společenství 60 dní na podání žádosti o registraci.

Role výkupních cen v italském modelu

Vyrobenou elektřinu má **povinnost vykupovat GSE**, který za ni komunitě vyplácí pevně stanovenou výkupní cenu, jež se pohybuje ve výši **100–110 eur za 1 MWh** vyrobené elektřiny. Aby však měla komunita na tento bonus nárok, musí zároveň **stejně množství elektřiny spotřebovat**. Měření a vyhodnocování výroby a spotřeby probíhá v **hodinových intervalech**. Tím se italský model odlišuje od jiných systémů využívajících výkupní ceny, které mají tendenci motivovat komunity k nadměrné výrobě elektřiny bez zohlednění její spotřeby, a nepřiměřeně tak zatěžovat distribuční síť. V Itálii komunity nejvíce ušetří tehdy, když se jejich **výroba zároveň potkává se spotřebou**.

¹⁷ Renewable energy communities in Italy and in Europe, dostupné z: <https://www.enelgreenpower.com/countries/europe/italy/renewable-energy-communities/renewable-energy-communities-italy-europe>.

¹⁸ Decreto legislativo 8 novembre 2021, n. 199, dostupné z: <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.legislativo:2021-11-08;199>.

¹⁹ Testo integrato autoconsumo diffuso, dostupné z: <https://www.arera.it/allegati/docs/22/727-22alla.pdf>.

Na rozdíl od tradičních modelů sdílení elektřiny obchodník neodečítá část spotřebované elektřiny při vyúčtování dodávky elektřiny jednotlivým členům. Každý účastník sdílení **platí obchodníkovi za celkové množství odebrané energie** a od svého energetického společenství následně dostane **část ze státem poskytnuté výkupní ceny**. Tak je zajištěno, že ti, kdo spotřebovávají v době výroby, skutečně ušetří na svých účtech za elektřinu. Způsob rozdělení výdělku z poskytnuté výkupní ceny si komunity nastavují dle vnitřních pravidel.

Technické zajištění sdílení a přístup k datům

Sdílení řídí již zmíněný **státní podnik GSE**, který má za úkol vypočítávat sdílenou elektřinu a komunitám následně poskytovat výkupní cenu. Kromě toho také musí provozovat **online portál**, kde mají komunity přístup ke všem potřebným informacím.

PDS má pouze povinnost instalovat **měřiče, které umožní sběr dat na hodinové bázi** (průběhový elektroměr). Pokud by se z jakéhokoliv důvodu stalo, že domácnost, která se chce zapojit do sdílení, takový měřič zatím nemá, i tak může sdílet elektřinu. K určení množství sdílené elektřiny se pak použijí předem stanovené speciální výpočty.

Jelikož k posouzení poměru mezi vyprodukovanou a spotřebovanou elektřinou dochází jen jednou za hodinu, instalace chytrého měření (smart meterů) s rychlejším zachycením dat není nutná.

Finanční úlevy a distribuční poplatky za sdílení

Finanční výhodnost sdílení spočívá v zajištění **výkupní ceny** a v poskytnutí **slevy na distribučním poplatku**. Tato oblast regulace zatím doplácí na chybějící ministerskou vyhlášku a komunity jsou udržovány v nejistotě, nakolik se jim projekt ekonomicky vyplatí.

Výkupní ceny jsou v současnosti nastaveny ve výši:

- 110 eur za 1 MWh sdílené elektřiny pro energetická společenství,
- 100 eur za 1 MWh sdílené elektřiny pro aktivní zákazníky (např. na bytových domech).

Výkupní ceny jsou poskytovány po dobu 20 let.

Sleva na distribučním poplatku představuje v současnosti zhruba 30 %, přičemž celkový poplatek za využití distribuční soustavy činí okolo 30 eur za 1 MWh. Z výkupní ceny za 1 MW může společenství v praxi zůstat přibližně 90 eur, které rozdělí mezi své členy.

Pro získání finančních úlev legislativa zároveň stanovuje omezení možné produkce. Aby komunita na příspěvky dosáhla, **nesmí její celkový instalovaný výkon přesáhnout 1 MW**.

Výkupní ceny nepodléhají zdanění, pokud však komunita chce nad rámec vlastní spotřeby elektřinu i prodávat, podléhá všem aplikovatelným daním.

V Itálii je navíc možné získat **veřejné finance ke stavbě fotovoltaických zařízení**. Ve formě tzv. daňového superbonusu stát poskytuje až 110 % investice zpět při stavbě instalace do 20 kW²⁰ a 50 % zpět u výroben do 200 kW²¹. Využití této podpory je však **neslučitelné s následným zapojením se do sdílení** po dobu 5 let od využití superbonusu.

²⁰ Decreto-legge del 19/05/2020 n. 34 – Articolo 119, dostupný z: <https://def.finanze.it/DocTribFrontend/getAttoNormativoDetail.do?ACTION=getArticolo&id=%7b83672E3A-FEE0-4C97-9D4F-87790B110751%7d&codiceOrdinamento=200011900000000&articolo=Articolo%20119>.

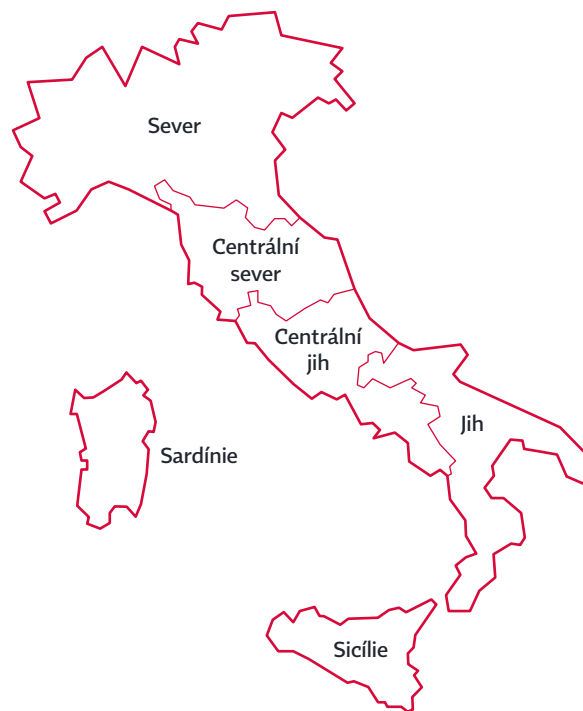
²¹ Testo unico del 22/12/1986 n. 917 – Articolo 16 bis, dostupný z: <https://def.finanze.it/DocTribFrontend/getAttoNormativoDetail.do?ACTION=getArticolo&id=%7b31D694E8-4398-4030-873B-FEAF5A6647F9%7d&codiceOrdinamento=200001600000200&articolo=Articolo%2016%20bis>.

Územní omezení a administrativní bariéry

Elektřinu lze sdílet v rámci **jedné tržní zóny**, kterých je v Itálii celkem šest, jedná se tedy o docela rozsáhlá území. V praxi je ale důležitější územní omezení pro získání finanční podpory. Výkupní cenu GSE vyplácí jen tehdy, pokud komunita sdílí **v oblasti spadající pod jednu primární trafostanici** (transformátor z úrovně vysokého napětí na úroveň středního napětí). Těch je v Itálii více než osmdesát. Donedávna bylo teritoriální omezení přísnější, a brzdilo tak rozvoj komunitní energetiky. Finanční bonus pak obdržela jen ta společnost, která sdílela v oblasti pod jednou sekundární trafostanicí (transformátor z úrovně ze středního napětí na nízké napětí).

Výraznou administrativní bariéru představuje ustanovení, podle kterého lze pro sdílení naplnou využívat **pouze zařízení, která byla uvedena do provozu až po účinnosti zákonné vyhlášky č. 199, tedy až od roku 2021**. Výrobní fungující již dříve se do sdílení mohou zapojit také, jejich produkce však nesmí tvořit **více než 30 % celkového instalovaného výkonu komunity**.

Tržní zóny v Itálii

Ochrana osob zapojených do sdílení

Jelikož komunita žádným způsobem nedodává elektřinu svým jednotlivým členům, italský zákonodárce nepovažoval za nutné tuto oblast podrobněji upravit. Každý účastník sdílení si **zachovává svůj status spotřebitele** vůči obchodníkovi, od kterého kupuje celé množství jím spotřebované elektřiny.

Přeje-li si člen komunity opustit sdílení, může tak učinit v souladu s vnitřními předpisy komunity. Pro společenství to znamená pouze skutečnost, že mu přestane vyplácet část výkupní ceny.

Závěrečné shrnutí

Itálie k transpozici evropských pravidel pro komunitní energetiky přistoupila po svém a model, který využívá pro společnou spotřebu elektřiny, nelze jednoznačně považovat za sdílení. Přesto místní právní úprava nabízí cenné lekce:

- **Specifický model „sdílení“ s využitím výkupních cen** sice není sdílením v pravém slova smyslu, ale podporuje lokální spotřebu a je pro členy společenství ekonomicky výhodný.
- Současný stav komunitní energetiky v Itálii **doplácí na pomalou tvorbu prováděcí legislativy**. Dlouhé čekání na implementující vyhlášky přináší nejistotu, brzdí rozvoj a obecně znepřehledňuje celou regulaci.
- Lze ale vyzdvihnout, že italská zákonodárce byli **schopni reflexe** a provedli rozsáhlou novelizaci v roce 2021, čímž odstranili některá zbytečná omezení.

Polsko

Polsko v posledních letech zažívá solární boom a masivně podporuje pozemní i střešní instalace. V roce 2019 vláda zavedla dotační program Mój Prąd pro domácnosti, který dodnes podpořil přes 411 tisíc FVE částkou přesahující 380 milionů eur.²² Komunitní energetiku se polská vláda snažila nastavit již v roce 2015, ale kvůli její nekompatibilitě s evropskou úpravou dnes legislativu novelizuje. Polsko je také jednou ze zemí, kde neprobíhá sdílení elektřiny, ale net metering.

Komunitní energetiku v Polsku upravuje zákon o obnovitelných zdrojích energie²³ (dále jen **zákon o OZE**). Elektřina se zde nesdílí v reálném čase, jako je tomu například v Rakousku nebo Belgii. Energetická společenství nebo aktivní zákazníci si mohou vyrobenou elektřinu „uložit do sítě“ a spotřebovat její převážnou část později, nejpozději však ve lhůtě jednoho roku (tzv. net metering). Nejedná se tedy o sdílení elektřiny v pravém slova smyslu. Net metering je vždy **doplňkovou činností k licencované dodávce elektřiny** obchodníkem. Polský způsob využívání komunitní elektřiny **v současnosti prochází revizí** a má se významně změnit.

Kdo se může zapojit do net meteringu?

Oprávnění k využití net meteringu zákon o OZE přiznává následujícím subjektům:

- aktivnímu zákazníkovi,
- energetickému společenství.

Aktivní zákazník nemá právo sdílet elektřinu mezi více svými odběrnými místy ani s jinými aktivními zákazníky. V rámci net meteringu si ale může do distribuční soustavy „uložit“ elektřinu z OZE a **ve zúčtovacím období jednoho roku si 80 % této elektřiny ze sítě zdarma odebrat zpět**. Díky tomu aktivní zákazník významně šetří náklady za elektřinu. Za odebranou elektřinu obchodníkovi **platí tržní cenu pouze v případech, kdy jeho roční spotřeba přesáhne 80 % výroby**.

Model se proto v Polsku těší značné oblibě a vede k tomu, že domácí střešní fotovoltaiky jsou nejrozšířenějším zdrojem solární elektřiny v zemi.²⁴ Net metering je ale **z dlouhodobého hlediska neudržitelný** a právem kritizovaný. Na rozdíl od standardního sdílení elektřiny v 15minutových intervalech²⁵ nemotivuje k soudobosti výroby a spotřeby. Naopak **může vést k přetěžování distribuční soustavy v letních měsících**. Aktivní zákazník je net meteringem motivován posílat v létě do distribuční soustavy co nejvíce elektřiny, aby za odběry v zimě zaplatil co nejméně.

Polský zákonodárce proto připravil **změnu, podle níž má elektřina odeslaná do sítě v každé hodině zohledňovat aktuální tržní cenu** (s rizikem, že ceny v letních měsících mohou být v určitých dnech i záporné). Následně bude aktivnímu zákazníkovi ve zúčtovacím období jednoho roku poskytnuta za celkově odebranou elektřinu odpovídající sleva (tzv. net billing). Změna je z pohledu aktivních zákazníků kritizována jako ekonomicky nevýhodná; z hlediska optimalizace výroby a spotřeby elektřiny z OZE v reálném čase však může být pro celkový systém přínosem.

Ani energetická společenství nejsou oprávněna ke sdílení elektřiny mezi více odběrnými místy svých členů v reálném čase. **Ve vztahu k obchodníkovi figurují souhrnně jako jeden odběratel a jeden výrobce** elektřiny. Každý rok od obchodníka obdrží jednu společnou fakturu a následně záleží pouze a výhradně na jejich vnitřní dohodě, jak si náklady mezi sebe rozpočítají. Stejně jako aktivní zákazníci mohou energetická společenství využít výše popsaný model net meteringu s tím rozdílem, že ze sítě si v ročním zúčtovacím období mohou zpět zdarma odebrat **pouze 60 % z celkově dodaného množství elektřiny**. Model je proto využíván podstatně méně než institut aktivního zákazníka.

²² Poland includes heat pumps in residential solar rebate program, 2023, dostupné z: <https://www.pv-magazine.com/2023/03/21/poland-includes-heat-pumps-in-residential-solar-rebate-program/>.

²³ Ustawa o odnawialnych źródłach energii, dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150000478/U/D20150478Lj.pdf>.

²⁴ Polsko masivně podporuje FVE na budovách od roku 2019, kdy spustilo dotační program Mój Prąd.

²⁵ Přijatelný je i 30minutový nebo hodinový interval.

Technické zajištění net meteringu a přístupu k datům

Za technické zajištění net meteringu je zodpovědný PDS ve spolupráci s obchodníky. Na žádost aktivního zákazníka nebo energetického společenství má PDS povinnost **nainstalovat** všem zapojeným odběrným místům **chytré měření** (smart metery), a to **ve lhůtě 4 měsíců**. Náklady na instalaci chytrého měření hradí aktivní zákazníci a energetická společenství.

V Polsku dosud **neexistuje společná platforma pro předávání dat** mezi jednotlivými PDS. Net metering proto **není možný napříč několika regionálními distribučními soustavami** a jednou z technických podmínek pro energetická společenství je, aby se všichni členové nacházeli na distribučním území téhož provozovatele distribuční soustavy.²⁶ Net metering navíc může probíhat **pouze mezi výrobními a odběrnými místy připojenými ke stejné síti nízkého napětí**, což z něj vylučuje většinu elektráren. **Situace se však má od 1. 7. 2024 změnit**. Ve spolupráci s PDS a obchodníky s elektřinou nyní **vzniká centrální systém trhu s elektřinou**, který má uvedená technická omezení překonat.

Data o výrobě a spotřebě poskytují aktivním zákazníkům a členům energetických společenství obchodníci s elektřinou. Přestože mají obchodníci zároveň povinnost provozovat online portál s přístupem k datům o výrobě a spotřebě společenství, nemusí být tato data dostupná v reálném čase, a k optimalizaci výroby a spotřeby proto obvykle nevedou.

Poplatky při net meteringu

Elektřina, kterou si aktivní zákazník nebo energetické společenství vyrobí a spotřebují v rámci net meteringu, je **osvobozena od části regulovaných plateb** (konkrétně od poplatku na podporu OZE, poplatku na podporu kombinované výroby elektřiny a tepla). Zároveň jsou energetická společenství **osvobozena také od distribučního poplatku za sdílenou elektřinu, poplatku za vyúčtování dodávky elektřiny a poplatku za provedení net meteringu**. Povinnost hradit tyto poplatky se přenáší na dodavatele elektřiny jako protiplnění za zbývajících 40 % elektřiny, které energetické společenství „uloží“ do sítě, aniž by ji mohlo následně zpět odebrat.

Územní omezení a administrativní bariéry

Polský právní řád rozlišuje mezi dvěma podtypy energetických společenství a již od roku 2015 upravuje tzv. energetická družstva a energetické klastry. Ani jeden ze stávajících typů energetických společenství však není v souladu s požadavky evropského práva, což je způsobeno pozdějším přijetím definic energetických společenství na úrovni EU. **Polský zákonodárce proto nyní připravuje revizi národních definic a s tím souvisejících omezení**.

Prvním z existujících podtypů energetických společenství jsou tzv. energetická družstva. Ta mohou mít **maximálně 999 členů** a mohou se rozkládat na **území nejvýše tří sousedních venkovských nebo městske-venkovských obcí**²⁷ (městské obce jsou z účasti na komunitní energetice úplně vyloučeny). **Omezení maximálního počtu členů i povoleného území se však v praxi ukázalo jako nevhodné** (o energetická družstva není v Polsku zájem, od roku 2015 jich oficiálně vzniklo pouze pět), a je navíc v rozporu s požadavky evropského práva. **Součástí plánované revize definic společenství je proto odstranění uvedených omezení**.

Administrativně méně náročným a oblíbenějším typem energetických společenství jsou tzv. energetické klastry. **Počet členů v energetických klastrech není omezen a jejich územní působnost může zahrnovat území až jednoho kraje** nebo pěti sousedních obcí (bez ohledu na hranice krajů). Jediné omezení spočívá v podmínce, že alespoň jedním ze členů energetického klastru musí být obec.

²⁶ V Polsku v současnosti působí celkem čtyři provozovatelé distribuční soustavy.

²⁷ Polské území se člení mimo jiné na tzv. gminy, do češtiny obvykle překládané jako obce. Gminy se v Polsku dělí na venkovské, městske-venkovské a městské. Území jedné gminy je však zpravidla rozsáhlejší než území jedné české obce, obvyklý překlad tohoto pojmu proto může být matoucí. V českém kontextu lze uvedenou územní jednotku nejlépe připodobnit obcím s rozšířenou působností.

Ochrana členů energetických společenství

Polský právní řád **neobsahuje specifická ustanovení zaměřená na ochranu členů energetických společenství**. Přesto však v praxi není znám žádný případ jejich zneužití. **Samotná právní forma družstva**, kterou polská energetická společenství musejí podle zákona o OZE využívat, totiž **obsahuje dostatečné záruky ochrany jednotlivých členů společenství**. Specifická úprava v zákoně o OZE proto není nutná.

Závěrečné shrnutí

Právní úprava komunitní energetiky v Polsku **neodpovídá požadavkům evropského práva**, což je způsobeno dřívější úpravou komunitní energetiky na národní úrovni. Zatímco v roce 2015 patřila polská úprava mezi ty zdařilejší (v převážné většině ostatních evropských zemí komunitní energetika vůbec neexistovala), podle stávajících standardů jde o úpravu zastaralou a plnou nepřiměřených administrativních i technických bariér. **Přestože je řada omezení alespoň částečně vyvážena ekonomickými výhodami** energetických společenství, jako je například odpuštění distribučních poplatků nebo některých daní, **obecně se jedná o model, který se v praxi příliš neosvědčil**. I samotné **Polsko ho proto nyní opouští** a přizpůsobuje chystanou právní úpravu evropským standardům.

Portugalsko

Portugalská právní úprava vyniká především v celkové své otevřenosti a vstřícnosti vůči členům společenství. Energetická společenství zde ale vznikají spíše pozvolna. Portugalská vláda přitom deklarovala záměr svůj energetický systém demokratizovat a decentralizovat. Do roku 2050 chce mít v zemi 12–13 GWp instalovaného výkonu v decentralizovaných FVE a na celkové výrobě elektřiny by se energetické komunity spolu s občany a podniky měly podílet až 20 %.

Sdílení elektřiny je v Portugalsku považováno za **činnost kolektivní samospotřeby**, která může, ale nemusí být vykonávána v rámci energetických společenství. Samotné sdílení probíhá standardním způsobem, kdy se vyrobená elektřina **v 15minutovém intervalu** přiděluje odběrným místům na základě zvoleného alokačního klíče. Tato elektřina se zákazníkovi následně **odečte od jeho spotřeby v rámci měsíčního vyúčtování**. Jedná se o doplňkovou činnost k licencované dodávce elektřiny obchodníkem. Činnost kolektivní samospotřeby upravuje především zákonná vyhláška č. 15/2022²⁸.

Kdo se může zapojit do sdílení elektřiny?

Portugalská úprava je velmi otevřená, do sdílení se tak může zapojit prakticky kdokoliv – od běžných spotřebitelů přes podniky až po samosprávy. V případě, že se občané rozhodnou společně vyrábět a sdílet elektřinu, záleží jen na nich, zda si přejí být zastřešeni energetickým společenstvím²⁹, nebo jim vyhovuje volnější uspořádání bez zakládání právnické osoby. V takovém případě však musí určit **řídící subjekt pro vlastní spotřebu** (portugalsky EGAC), například některého ze svých členů, který je pak **zastupuje v komunikaci s úřady nebo PDS** a dohlíží na průběh sdílení.

Před započítáním sdílení se komunita³⁰ musí **zaregistrovat** u Generálního ředitelství pro energetiku a geologii³¹ – pomocí online formuláře zadá údaje výrobní jednotky, řídicího subjektu a jednotlivých členů a případně energetického společenství, které ji zastřešuje. Následně je také třeba příslušnému PDS poskytnout informace o členech, jejich odběrných místech a zvoleném alokačním klíči.

Technické zajištění sdílení elektřiny a přístup k datům

Hlavní entitou zodpovědnou za řízení sdílení elektřiny je **PDS**, případně provozovatel přenosové soustavy, je-li elektřina sdílána na úrovni velmi vysokého napětí. PDS **měří produkci a spotřebu** v rámci komunity a následně **aplikuje zvolený alokační klíč** pro určení množství přidělené elektřiny v rámci sdílení.

Pro potřeby sdílení je nutné, aby měl každý člen nainstalováno **chytré měření (smart meter)**. PDS aktuálně provádí jeho postupnou instalaci ve všech portugalských domácnostech. Pokud by se domácnost, která ještě chytré měření neobdržela, chtěla zapojit do sdílení elektřiny, PDS má **povinnost jí ho zdarma nainstalovat v zákonné lhůtě 4 měsíců**.

PDS provozuje online portál, kde mohou spotřebitelé získat průběžné informace ze svého chytrého měření. Bohužel tento nástroj zatím nerozlišuje mezi sdílenou elektřinou a elektřinou poskytovanou tradičním dodavatelem, komunita proto nemůže řídit sdílení elektřiny v reálném čase.

Podrobné informace o produkci, spotřebě a množství přidělené elektřiny pro jednotlivé členy **poskytuje PDS každý měsíc** řídicímu subjektu nebo energetickému společenství. Kromě toho má také **povinnost zasílat data licencovaným dodavatelům** elektřiny, aby mohli sdílenou elektřinu odečíst od spotřeby jednotlivých členů a provést vyúčtování.

²⁸ Decree-Law No. 15/2022, dostupné z: <https://diariodarepublica.pt/dr/en/detail/decree-law/15-2022-177634016>.

²⁹ Portugalský právní řád v souladu s právem EU umožňuje zakládat jak společenství pro obnovitelné zdroje energie (renewable energy community), tak občanské energetické společenství (citizen energy community).

³⁰ Pojem komunita při popisu portugalské právní úpravy používáme pro jakékoliv seskupení osob, které se účastní kolektivní samospotřeby. Takovéto seskupení může, ale nemusí být zastoupeno energetickým společenstvím.

³¹ Direção-Geral de Energia e Geologia, dostupné z: <https://www.dgeg.gov.pt/>.

Způsoby rozdělování sdílené elektřiny (tzv. alokační klíč)

Portugalská právní úprava ponechává komunitám **značnou volnost ve způsobu rozdělování sdílené elektřiny**. Stejně jako v řadě jiných zemí si mohou vybrat mezi statickou a dynamickou metodou, případně zvolit vlastní kombinaci v podobě hybridní metody alokace. Zvláštností je pak možnost využít různých koeficientů, které alokaci elektřiny dále modifikují.

Při statické metodě se elektřina rozděluje jednoduše na základě předem stanovených pevných poměrů. Veškerá elektřina, která se tímto způsobem nerozdělí, **bez náhrady přetéká do sítě**.

Dynamická metoda umožňuje přidělovat sdílenou elektřinu na základě spotřeby v jednotlivých odběrných místech. Minimalizuje tak množství přetoků a optimalizuje tok energie, aby se co nejvíce elektřiny spotřebovalo v místě. Pro účely dynamického řízení sdílení vyhláška stanovuje povinnost PDS poskytovat komunitě nezbytné údaje z měřidel.

V rámci **hybridní metody** je možné výše zmíněné způsoby alokace kombinovat. Rozdělování probíhá ve dvou kolech, v prvním se elektřina přidělí na základě pevných poměrů, ve druhém se rozdělí zbytek podle aktuální spotřeby.

Specifikum portugalské úpravy pak spočívá v zavedení **pevných a proměnlivých koeficientů, kterými lze alokační metody částečně modifikovat**. Mohou sloužit například k úpravě pevně stanovených poměrů či počtu odběrných míst, se kterými se elektřina aktuálně sdílí.

Použití pevných koeficientů záleží zcela na vůli spotřebitele či člena společenství, nemusí splňovat zvláštní podmínky. Koeficienty si mohou rozdílně nastavit pro všední dny, víkendy a svátky nebo i pro celá roční období. Komunita tak například může více zohlednit svou spotřebu v rámci týdne a pro pracovní dny nastavit vyšší poměry přidělené elektřiny lidem, kteří přes den zůstávají v domácnosti.

Proměnlivé koeficienty pak naopak závisí na splnění určité podmínky. Může jít například o **množství vyprodukované elektřiny**. Pokud výroba vyrobí více než stanovený počet kW, může dojít k modifikaci poměrů nebo navýšení počtu odběrných míst v rámci komunity, se kterými je sdíleno.

Komunita zvolený způsob rozdělování sdílené elektřiny **oznamuje PDS**. Pokud tak neučiní, přiřazuje PDS elektřinu automaticky každému odběrnému místu v poměru k jeho spotřebě (tj. dynamickým způsobem) v 15minutovém intervalu.

Poplatky za sdílení elektřiny

V Portugalsku existují dva poplatky za používání veřejné distribuční soustavy. Prvním je poplatek za využití sítě, který platí producenti za to, že mohou elektřinu posílat do sítě. Druhým je poplatek za přístup k síti, který platí spotřebitelé za možnost brát ze sítě elektřinu. Komunita je však speciálním subjektem na trhu, který se zapojuje do výroby i spotřeby. **Poplatek za přístup k síti je proto komunitám ponížěn o poplatek za využití sítě**.

Každý spotřebitel v Portugalsku navíc platí speciální **poplatek, jehož cílem je přispívat na environmentální a energetická opatření (CIEG)**. Komunity jsou od poplatku osvobozeny, protože svou činností přispívají ke snižování environmentálních dopadů a ke zvyšování energetické bezpečnosti. Výjimku komunitám uděluje Generální ředitelství pro energetiku a geologii na 7 let s možností prodloužení.

Celková výše finančních úlev je však značně proměnlivá a nejistá vzhledem k častým změnám poplatku za využití sítě a přístup k ní.

V případě, že komunita elektřinu prodává i ostatním účastníkům trhu a příjem z prodeje převyšuje hodnotu 1 000 eur, odvádí za ni společenství DPH v nejvyšší sazbě.

Územní omezení a administrativní bariéry

Komunita může elektřinu sdílet, pouze pokud splňuje **podmínku blízkosti mezi svými výrobnami a odběrnými místy**. Podmínka je automaticky splněna, pokud komunita nevyužívá veřejnou distribuční soustavu, např. při sdílení v rámci bytového domu. Při využití veřejné sítě pak **závisí na příslušné úrovni napětí**.

V případě spojení na úrovni **nízkého napětí** nesmí být výrobná od nejbližšího odběrného místa dál než **2 km**, případně musí být obě místa napojena na stejnou stanici nízkého napětí.

Při spojení na úrovni **středního napětí** se povolená vzdálenost zvyšuje na 4 km, pro vysoké napětí na 10 km a pro velmi vysoké napětí na 20 km.

Ochrana osob zapojených do sdílení elektřiny

Portugalská právní úprava v této oblasti **nestanovuje nová pravidla, a aplikují se tak obecné normy ochrany spotřebitele** ze soukromého a energetického práva. V každém případě je však osobám zapojeným do sdílení zachován jejich spotřebitelský status a **vždy mají právo přestat se sdílení účastnit**. Stejně tak komunita může ukončit sdílení svému členovi, avšak pouze za předem stanovených podmínek (např. v případě opakovaně zpožděných plateb apod.).

Závěrečné shrnutí

Právní úpravu sdílení elektřiny v Portugalsku lze obecně hodnotit jako **velmi kvalitní**, byť má jisté nedostatky, zejména v oblasti nejasně nastavených finančních úlev a přílišných územních omezení. V praxi se pak objevují také další problémy jako neplnění povinností ze strany PDS, zdlouhavé povolovací procesy a nedostatečná informovanost či financování. Přesto lze pozitivně hodnotit zejména:

- **kvalitní legislativní nastavení sdílení jako průběžného přidělování vyprodukované elektřiny**, které je jednoduché a výhodné pro spotřebitele,
- široký výběr **způsobů rozdělování sdílené elektřiny**, jenž umožňuje komunitám zvolit si takový, který bude nejvíce odpovídat jejich potřebám a maximalizovat lokální spotřebu,
- absenci **nepřiměřených omezení** počtu účastníků nebo maximální produkce.

Rakousko

Rakousko představuje v rámci EU premianta v komunitní energetice, k nastavení legislativních předpisů přistupuje strategicky a s jasným závazkem občanské iniciativy podporovat, protože je považuje za jeden z prostředků k dosažení klimatické neutrality. Právem se tak rakouský přístup ke komunitní energetice dává za vzor nejen ČR, ale i dalším evropským zemím.

Sdílení elektřiny je v Rakousku upraveno v zákoně o elektroenergetice (Elektrizitätswirtschafts- und -organisationsgesetz, dále jen **EIWOG**³²). Přestože výslovnou definici sdílení elektřiny v rakouském právním řádu nenajdeme, implicitně vyplývá z ustanovení o měření a fakturaci elektřiny pro energetická společenství (§ 16e zákona EIWOG). Jedná se o **rozdělování elektřiny z energetických společenství mezi jeho členy v 15minutových intervalech**, tedy téměř v reálném čase, kdy je elektřina vyrobena. Sdílení elektřiny vždy představuje **doplňkovou činnost k licencované dodávce** od obchodníka. Čím více elektřiny člen energetického společenství spotřebuje prostřednictvím sdílení, tím méně elektřiny mu obchodník vyfakturuje.

Kdo se může zapojit do sdílení elektřiny?

Oprávnění sdílet elektřinu rakouský předpis přiznává:

- aktivním zákazníkům,
- energetickým společenstvím.

U aktivních zákazníků je **sdílení elektřiny z obnovitelných zdrojů povoleno pouze v rámci jedné budovy**. Z uvedeného pravidla neexistuje žádná výjimka, ani pro více poboček téhož zákazníka.

Pokud chtějí zákazníci sdílet obnovitelnou elektřinu **v širším rozsahu**, musí založit **energetické společenství**. S ohledem na potenciálně odlišné potřeby jednotlivých komunit si zákazníci mohou zvolit mezi následujícími modely:

- **Lokální společenství pro obnovitelné zdroje**, kde sdílení elektřiny je možné pouze **na stejné síti nízkého napětí**³³, což rozsahem obvykle odpovídá **jednomu sousedství**. Finančně je nejvíce zvýhodněno (podrobně viz níže).
- **Regionální společenství pro obnovitelné zdroje**. Tento model může elektřinu sdílet až **do úrovně stejné sítě středního napětí**³⁴, která rozsahem obvykle odpovídá **jedné spolkové republice**. Užívá částečných finančních úlev.
- **Celostátní občanské energetické společenství**. Typ komunity, která elektřinu může sdílet **bez omezení napříč celým Rakouskem**, a to i přes území více provozovatelů distribuční soustavy. Z důvodu nutnosti přizpůsobit informační systémy jednotlivých PDS ke vzájemné komunikaci bude sdílení elektřiny napříč celým Rakouskem prakticky zahájeno od října 2023 (tj. zhruba 2 roky od účinnosti zákona). Není finančně zvýhodněno.

Technické zajištění sdílení elektřiny a přístup k datům

Za technické zajištění sdílení elektřiny je zodpovědný PDS, na jehož území se energetické společenství nachází. V případě celostátního občanského energetického společenství zajišťují sdílení elektřiny všichni PDS, k jejichž distribuční soustavě jsou členové společenství připojeni, každý pro svou část distribučního území. Zároveň mají PDS **povinnost poskytovat si vzájemně data** o ostatních odběrných místech zapojených do sdílení, aby mohlo celostátní sdílení elektřiny fungovat.

³² Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Elektrizitätswirtschafts- und -organisationsgesetz 2010, Fassung vom 06. 08. 2023. Dostupné z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen & Gesetzesnummer=20007045>.

³³ Rakouská úroveň sítě 6 a 7, v české terminologii se nejvíce blíží nízkému napětí.

³⁴ Rakouská úroveň sítě 5 a 4, český ekvivalent neexistuje.

Dále mají PDS povinnost nainstalovat každému členovi energetického společenství chytré měření (smart meter), které vyhodnocuje odběr a dodávku elektřiny do sítě v 15minutovém intervalu, aby bylo možné sdílení elektřiny prakticky realizovat. **Instalace chytrého měření není zpoplatněna** a PDS ji dle zákona musí provést **ve lhůtě 2 měsíců** od chvíle, kdy o ni člen společenství požádá.

Data z měření musí být členům společenství zpřístupněna online, pokud možno v reálném čase, ale nejpozději do následujícího pracovního dne.

Způsoby rozdělování sdílené elektřiny (tzv. alokační klíč)

Aby mohlo společenství sdílení elektřiny realizovat, musí se u PDS zaregistrovat a oznámit mu zvolený způsob rozdělování elektřiny. Členové energetického společenství jsou podle EIWOG (§ 16a odst. 7) oprávněni zvolit si mezi dvěma způsoby rozdělování sdílené elektřiny (statický a dynamický model).

Statická metoda rozdělování elektřiny je jednokolová. Sdílená elektřina se jejím prostřednictvím dělí **podle předem stanovených procent**. Pokud některý účastník sdílení v daném 15minutovém intervalu sdílenou elektřinu nespotřebuje, nemůže být přiřazena jinému členovi společenství nebo aktivnímu zákazníkovi.

Dynamická metoda rozdělování elektřiny je také jednokolová. Na rozdíl od statické metody je při ní **zohledněna aktuální spotřeba elektřiny každého účastníka sdílení**. Nejvíce sdílené elektřiny dostane ten, kdo v daném 15minutovém intervalu nejvíce spotřebovává.

Poplatky za sdílení elektřiny

Za **sdílení elektřiny v rámci stejné budovy se distribuční ani jiné poplatky neplatí**. V případě energetických společenství EIWOG (§ 52 odst. 2a) stanovil, že rakouský regulátor E-Control má povinnost určit výši distribučního poplatku při sdílení elektřiny v lokálních a regionálních společenstvích pro obnovitelné zdroje tak, **aby nezahrnoval náklady za využití napětových hladin distribuční soustavy, které společenství pro OZE při sdílení elektřiny reálně nevyužívá**. Hodnota se stanovuje jako **procentuální sleva z plného distribučního poplatku** (tj. při využití všech sedmi napětových hladin) a **může se v průběhu času měnit** podle toho, jak se budou měnit celkové náklady na síť.

Rakouský regulátor vyhodnotil³⁵, že při využívání pouze nižších napětových hladin lokálními a regionálními společenstvími pro OZE odpovídají náklady za využití distribuční soustavy následující procentuální slevě:

- u lokálního společenství pro OZE **sleva ve výši 57 % za využití stejné sítě nízkého napětí (hladina napětí 6 a 7)**,
- u regionálního společenství pro OZE **sleva ve výši 28 % za využití sítě nízkého napětí (hladina napětí 6 a 7) a sleva ve výši 64 % za využití stejné sítě středního napětí (hladina napětí 4 a 5)**.

Společenství pro OZE jsou dále osvobozena od daně z elektřiny. Sdílení elektřiny není v Rakousku zatíženo ani DPH. Pokud však energetické společenství splní obecné zákonné podmínky (např. stanovený roční obrát), může se plátcem DPH stát.

Ochrana osob zapojených do sdílení elektřiny

Rakouská právní úprava neobsahuje žádná specifická ustanovení sloužící k ochraně členů společenství při jejich zapojení do sdílení elektřiny. To je dáno skutečností, že sdílení elektřiny má pouze doplňkový charakter k dodávce a na rozdíl od nerovného vztahu obchodník–zákazník je **realizováno mezi ekonomicky podobně silnými subjekty** (obvykle mezi více spotřebiteli). Často se navíc jedná o sdílení elektřiny ze zdroje, který mají členové energetického společenství ve spoluvlastnictví. Rakouský zákonodárce proto nepovažoval za vhodné vnitřní poměry energetických společenství ani podmínek sdílení elektřiny v zákoně regulovat.

³⁵ Podrobné informace o slevách z distribučních poplatků za lokální sdílení elektřiny viz: https://www.e-control.at/documents/1785851/1811582/SNE-V_2te-Novelle_2021_Erlaeuterungen.pdf/1f845709-b0c0-5bbd-fc74-28b273afa730?t=1634897827315.

Závěrečné shrnutí

Právní úpravu sdílení elektřiny v Rakousku lze zařadit mezi **nejkvalitnější v Evropě**. K největším kladům rakouské právní úpravy patří:

- umožnění různých modelů sdílení elektřiny v rozsahu od jednoho bytového domu (bez platby distribučních poplatků) přes lokální a regionální oblasti (s odpovídající slevou na distribučním poplatku) až po celostátní sdílení elektřiny (s platbou plné výše distribučního poplatku),
- stanovení všech podstatných náležitostí sdílení elektřiny přímo na úrovni zákona (např. jednoznačná lhůta k instalaci chytrého měření, právo společenství volit si od počátku účinnosti zákona mezi statickou a dynamickou metodou),
- nezasahování do vnitřní organizace energetických společenství a ponechání smluvní volnosti při stanovení podmínek sdílení elektřiny.

Řecko

Komunitní energetika je v Řecku velmi rozvinutá i přes nedokonalou právní úpravu. Podobně jako Polsko v legislativě předběhla EU a energetická společenství zavedlo už v roce 2018. S polskou právní úpravou má společný i net metering, byť jeho konkrétní podmínky má nastaveny odlišně. Komunitní energetika v Řecku dnes zažívá rozmach, za rok 2022 vzrostl instalovaný výkon společenství o 71,4 % a počet komunit o 36 % (na 1 406).³⁶

Právní úpravu energetických komunit v Řecku původně obsahoval především zákon č. 4513/2018 o energetických komunitách³⁷, který vláda přijala ještě před vznikem evropské úpravy energetických komunit v roce 2018. Komunitní energetiku dále upravovaly zákon č. 3468/2006 o výrobě elektřiny z OZE, vysokoúčinné kombinované výrobě elektřiny a tepla a zákon č. 4001/2011 o fungování trhu s elektřinou a plynem. **V březnu 2023 proběhla významná novelizace** těchto právních předpisů zákonem č. 5037/2023³⁸, která do právního řádu doplnila některé požadavky z evropských směrnic, zejména definice typů energetických společenství (OES a SOZE) a úpravu ustanovení o sdílení a samospotřebě.

Jak funguje virtuální net metering?

Sdílení elektřiny v Řecku probíhá formou tzv. **virtuálního net meteringu**. Při sdílení elektřiny touto formou se spotřeba neodehrává v reálném čase spolu s tím, jak sdílený zdroj vyrábí elektřinu a veškerou ji posílá do sítě (nevyužívá se průběhové měření), ale funguje **na bázi měsíčního zúčtování**. Podobně jako v případě Polska nejde o sdílení elektřiny v pravém slova smyslu, jelikož účastníky nemotivuje k optimalizaci výroby a spotřeby elektřiny v reálném čase.

Příklad fungování net meteringu

Účastník sdílení si koupí 5% podíl na projektu výroby elektřiny z OZE. Na konci každého měsíce se změří celkové množství elektřiny vyrobené zmíněnou výrobnou za toto období, přičemž 5 % z tohoto množství náleží uvedenému účastníkovi. Z celkového množství spotřebované elektřiny se podílníkovi na konci měsíce odečte 5 % elektřiny vyrobené výrobnou, ten pak tradičnímu obchodníkovi zaplatí jen za zbývající množství odebrané elektřiny.

Kdo se může zapojit do virtuálního net meteringu?

Výhody virtuálního síťového měření mohou dle řecké právní úpravy využívat **samospotřebitelé, kolektivně jednající samospotřebitelé, místní samosprávy, zemědělci (vč. zemědělských podniků) i energetické komunity**.

Energetické komunity jsou ale omezeny v tom, komu mohou elektřinu tímto způsobem poskytovat. V rámci virtuálního net meteringu ji mohou poskytovat pouze **těmto členům společenství**:

- spotřebitelům v domácnostech,
- zemědělcům a zemědělským podnikům (registrovaným dle příslušného zákona),
- lidem pod hranicí chudoby vč. domácností trpících energetickou chudobou,
- samosprávám (např. pro provoz škol, pouličního osvětlení apod.).

Počet účastníků virtuálního net meteringu (resp. energetické komunity) legislativa neomezuje. U některých forem energetických komunit je pouze vyžadován minimální počet účastníků.

Jiná situace je u **maximálního možného instalovaného výkonu výroben**. Pro energetické komunity platí limit maximálně 2 GW celkového instalovaného výkonu. U samospotřebitelů (individuálních i kolektivních) platí, že domácnosti jsou omezeny limitem 10,8 kW instalovaného výkonu na každé odběrné místo. Právníky osoby (vč. samospráv) mají limit 100 kW na každé

³⁶ Energy communities in Greece boost installed capacity by 71.4% year over year, dostupné z: <https://balkangreenenergynews.com/energy-communities-in-greece-boost-installed-capacity-by-71-4-year-over-year/>.

³⁷ ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4513 ΦΕΚ Α' 9/23. 01. 2018, dostupné z: <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/341480/nomos-4513-2018>.

³⁸ ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 5037 ΦΕΚ Α 78/29. 3. 2023, dostupné z: <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/872080/nomos-5037-2023>.

odběrné místo. Pro registrované zemědělce a zemědělské podniky je rovněž stanoven limit 100 kW na každé odběrné místo. **Řecká právní úprava povoluje pouze OZE instalace.**

Specifikem Řecka je, že s právní úpravou energetických komunit předběhlo Evropskou unii. **Energetickou komunitu** jako právní subjekt zavedl tamní zákon **již v roce 2018**. Kvůli jejímu příliš obecnému vymezení však v minulosti docházelo k tomu, že byla zneužívána většími hráči (podniky), a proto v Řecku nedošlo k **většímu rozvoji občanských iniciativ**.

Novelizace z počátku roku 2023 (zákon č. 5037/2023) **zavedla navíc energetická společenství dle práva EU** (SOZE a OES). Celkově tak v Řecku existují tři typy energetických komunit, což může působit nepřehledně.

Všechny energetické komunity (resp. jejich členové) musí zároveň splňovat **podmínku blízkosti**. Více než **50 % členů musí mít bydliště** (příp. alespoň vlastnit, pronajímat si nemovitost) **nebo sídlo ve stejném regionu** (obdoba českého kraje), **ve kterém se nachází i společná výrobní OZE**. Výjimka je stanovena pro athénský region, pro který lze mít výrobní umístěnou i v sousedním regionu.

Rozdíl mezi modely „sdílení“ v Itálii, Polsku a Řecku

V Itálii využívají komunity výkupní ceny, v Polsku si mohou aktivní zákazníci i společenství až na rok „uložit“ elektřinu do sítě a v Řecku se společně vyrobená elektřina projeví na měsíční faktuře jako sleva za odebranou energii ze sítě. Krátké shrnutí „nedokonalých modelů sdílení“ ukazuje, že pouze italský model motivuje k soudobosti výroby a spotřeby.

Řecký virtuální net metering je všeobecně srozumitelný, podíl z elektřiny vyrobené komunitou se odečte od celkové dodávky členovi společenství, který pak za ni měsíčně zaplatí o to méně. V Polsku si můžete vyprodukovanou elektřinu „uložit“ do sítě a obchodník vám ji pak musí dodat zdarma do výše 80 % v případě aktivního zákazníka a 60 % v případě komunity. Ani jeden model nepředstavuje sdílení ve smyslu evropského práva, a především motivuje k maximální výrobě elektřiny, nikoliv k žádoucí soudobosti výroby a spotřeby.

Itálie se cíle sladění výroby a spotřeby u komunit a aktivních zákazníků snaží dosáhnout prostřednictvím výkupních cen za vyrobenou elektřinu. Čím více komunitní elektřiny člen spotřebuje v okamžik, kdy je elektřina vyráběna, tím větší část výkupní ceny mu komunita vyplatí.

Technické zajištění virtuálního síťového měření a přístup k datům

Virtuální net metering v Řecku zajišťují **běžní dodavatelé elektřiny**, jelikož jde v zásadě o obchodní operaci. PDS za tímto účelem dodavateli **povinně předává údaje z elektroměrů** a energetická komunita zase **informace o podílu** jejich jednotlivých účastníků. Na základě těchto údajů dodavatel sníží účastníkům komunit účty za elektřinu. Výjimkou jsou řecké ostrovy, kde veškeré fungování virtuálního net meteringu zajišťuje PDS. Sdílet elektřinu je možné **napříč všemi napěťovými hladinami, tedy přes nízké, střední i vysoké napětí**.

V právní úpravě nenajdeme **žádnou povinnost PDS instalovat průběhové měření** členům energetických společenství. To souvisí se skutečností, že sdílení se odehrává formou virtuálního net meteringu na měsíční bázi. PDS zároveň **nená má povinnost zveřejňovat data týkající se kapacity distribuční sítě**, což znesnadňuje realizace projektů OZE. Řecké ministerstvo životního prostředí a energetiky proto vydalo nařízení, které stanovilo, že v sítích s malou zbytkovou kapacitou **bude rezervováno 10 MW výkonu pro energetické komunity**. Podrobnou úpravu tohoto pravidla ale ministerstvo nechalo na PDS, který se 10 MW rozhodl rozdělit na balíčky o max. 10 kW. Energetická komunita tak může přednostně žádat pouze o 10 kW výkonu, což je pro její účely nedostatečné.

Způsoby rozdělování elektřiny u virtuálního síťového měření (tzv. alokační klíč)

Způsoby rozdělování sdílené elektřiny mezi členy energetického společenství jsou dosti omezeny, jelikož **nedochází k využití smart meteringu** (ani jiného průběhového měření). Prakticky zde existuje jen zjednodušená statická metoda, u níž se sdílená elektřina rozděluje mezi členy **podle předem stanovených procent (dle podílu na projektu OZE)**. K tomuto rozdělení však dochází až ke konci účtovacího období (měsíce), jak bylo uvedeno v příkladu na začátku této kapitoly, a ne v reálném čase resp. například v 15minutovém intervalu.

Poplatky u virtuálního net meteringu

V Řecku pro energetická společenství neexistuje žádná výjimka či sleva z distribučního poplatku. Energetické komunity mají **povinnost hradit za sdílení elektřiny distribuční poplatek v plném rozsahu**. Nejsou zde **ani daňová zvýhodnění**, která by podporovala činnost komunit.

Administrativní požadavky na energetická společenství

Založení komunity podléhá povinnosti jednoduché **registrace v národním registru energetických společenství**. Nicméně proces povolování projektu OZE a jeho připojení k síti je náročný. Komunita musí nejprve podat PDS **žádost o připojení k síti**. Po udělení povolení a zaplacení poplatku za připojení uzavře energetické společenství s PDS smlouvu o virtuálním net meteringu, která se sjednává na dobu 20 let. Následuje uzavření **smlouvy s dodavatelem**, která nastaví konkrétní model fungování virtuálního net meteringu, tedy alokaci elektřiny a rozúčtování.

U projektů FVE připojených k síti **nízkého napětí** trvá přibližně **7–14 měsíců** od podání žádosti o připojení, než dojde ke spuštění projektu. U sítě **středního napětí** se čekací lhůta prodlužuje na **10–20 měsíců**.

Ochrana členů energetických společenství

Řecký zákon obsahuje obecné požadavky evropské legislativy na ochranu členů energetických společenství. Zmiňuje právo člena na **svobodnou a dobrovolnou účast** v komunitách, **možnost komunitu opustit** a možnost **zvolit si svobodně dodavatele elektřiny**.

Podrobnosti týkající se dobrovolné účasti a ukončení členství v energetickém společenství však **řecký právní řád výslovně neupravuje**. Ochrana členů společenství se proto řídí obecným občanským a obchodním právem, resp. požadavky, které toto právní odvětví klade na zvolenou právní formu (např. spolek). Dále jsou tyto otázky také specifikovány v zakladatelském právním jednání (např. stanovách) společenství.

V případě posledního požadavku týkajícího se svobodné volby dodavatele došlo na základě zmiňované březnové novely ke změně. Před účinností novely byli členové energetické komunity, kteří využívali virtuální síťové měření, nuceni mít nasmlouvaného stejného dodavatele elektřiny. To se na jaře tohoto roku změnilo a **nově již mohou mít členové dodavatele rozdílné**.

Závěrečné shrnutí

V právní úpravě komunitní energetiky předběhlo Řecko Evropskou unii, přesto to zpočátku nemělo výrazný vliv na její kvalitu. Později řecká legislativa naopak nezohledňovala požadavky evropských směrnic a stala se zastaralou, což se částečně změnilo začátkem roku 2023 – po přijetí zákona č. 5037/2023. Nutnost provádění úprav ve starší legislativě však přinesla i snížení přehlednosti původní právní úpravy. Z hlediska administrativních požadavků, transparentnosti informací a srozumitelnosti **řadíme řeckou právní úpravu v rámci EU mezi lepší průměr**.

Mezi klady řecké právní úpravy patří:

- malá teritoriální a technická omezení energetických komunit – stačí 50 % členů ve stejném regionu,
- možnost svobodné volby dodavatele pro každého člena energetické komunity.

Mezi negativa řecké legislativy řadíme:

- fakt, že nejde o sdílení v pravém slova smyslu, ale formou virtuálního síťového měření, což nemotivuje k optimalizaci výroby a spotřeby v reálném čase,
- zmatečnost legislativy – existují tři definice energetických komunit,
- netransparentnost dat souvisejících s připojením (nejistota o připojení),
- administrativní náročnost při povolování výroben z OZE.

Sedm doporučení pro Českou republiku

ČR si s transpozicí komunitní energetiky dává na čas, na podzim, více než 2 roky po termínu, se novela energetického zákona konečně dostane k projednání Poslaneckou sněmovnou. Návrh Ministerstva průmyslu a obchodu přitom zdaleka není finální a mnoho dílčích témat je stále otevřených. Současně se už připravují prováděcí předpisy, aby se šibeniční termín účinnosti alespoň části zákona od 1. 1. 2024 stihnul. Analyzovali jsme sedm zemí EU, které už komunitní energetiku do svých právních řádů transponovaly, a do probíhající debaty tak vnášíme jejich zkušenosti obsahující dobrou praxi i slepé uličky.

V kontextu připravované novely českého energetického zákona i navazujících prováděcích předpisů pak předkládáme sedm doporučení pro ČR:

1. Umožnit různé metody sdílení elektřiny

Umožnit členům společenství zvolit si způsob rozdělování elektřiny (alokační klíč) podle následujících pravidel:

- Svoboda vybrat si mezi statickou, dynamickou i kombinovanou metodou.
- Možnost nastavit si podmínky sdílení elektřiny odlišně pro různá časová období (např. jiný alokační klíč pro pracovní dny a víkendy nebo pro jiná roční období).
- Možnost nastavit si vlastní metody rozdělování sdílené elektřiny (např. víceetapové rozdělování elektřiny mezi různě prioritní skupiny členů společenství, příp. řešení zpracované pro společenství na míru příslušnou IT společností).

2. Zavést lhůtu pro instalaci smart meteru

Stanovit v zákoně lhůtu v rozmezí 2–4 měsíců, ve které má příslušný PDS povinnost nainstalovat členům společenství chytré měření (smart meter).

3. Nezavádět administrativní bariéry

Neklást členům energetických společenství neopodstatněné administrativní bariéry (např. stanovením maximálního počtu členů nebo příliš striktního územního rozsahu jednoho společenství). V zahraničí se tato omezení neosvědčila, a nyní je inkriminované státy ruší.

4. Pozitivně motivovat k lokálnímu sdílení

Motivovat společenství k lokální výrobě a spotřebě po vzoru Rakouska nižším distribučním poplatkem, který zohlední skutečnost, že se elektřina sdílí například jen skrze stejnou síť nízkého napětí, a vyšší napěťové úrovně se tedy vůbec nevyužijí (nezatíží distribuční soustavu). Naopak v případě využití všech napěťových úrovní není zvýhodnění na místě. Doporučujeme Energetickému regulačnímu úřadu tuto změnu provést po provedení analýzy nákladů a přínosů sdílení pro distribuční soustavu v rámci příprav nové tarifní struktury.

5. Přiměřeně chránit členy společenství

Ochranu členů společenství nejlépe řeší již existující ustanovení z oblasti občanského a spotřebitelského práva. Není nutné za tímto účelem vymýšlet nová ustanovení do energetického zákona, ani v zahraničních právních řádech podobná ustanovení neexistují. Klíčové je umožnit každému členovi svobodný odchod ze společenství a ukončení sdílení elektřiny ve lhůtě, která bude jak pro člena, tak i pro společenství přiměřená (např. maximálně 3 měsíce po vzoru výpovědi smlouvy o dodávce).

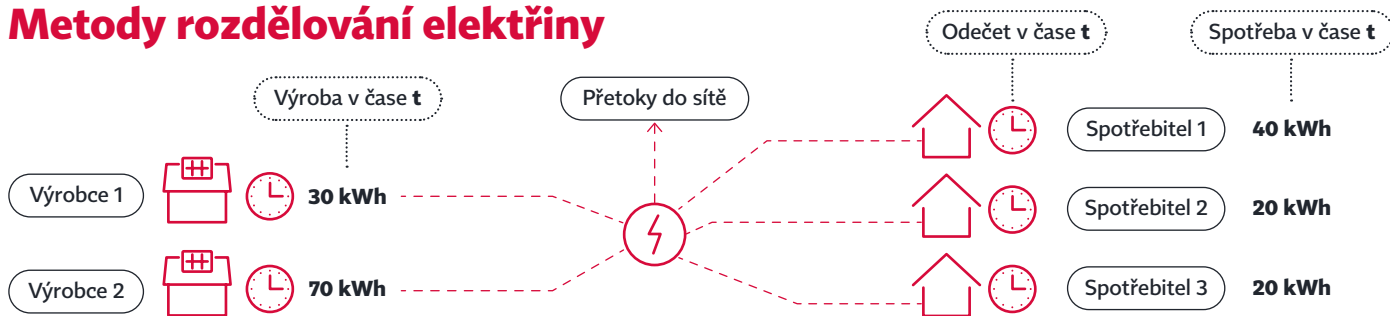
6. Sdílet výhradně obnovitelnou elektřinu

Umožnit sdílení elektřiny pouze z obnovitelných zdrojů, a to jak u energetických společenství, tak u aktivních zákazníků. Umožnit jednotlivým zákazníkům oba modely sdílení kombinovat.

7. Preferovat sdílení ve společenstvích

Sdílení elektřiny bývá v jiných evropských zemích obvykle výsadou energetických společenství, aktivní zákazník ho může vykonávat pouze v omezeném rozsahu (obvykle v rámci jedné budovy, příp. mezi jednotkami svých vlastních odběrných míst a odběrných míst svých sousedů). Tento princip doporučujeme respektovat i v české právní úpravě.

Metody rozdělování elektřiny

STATICKÁ METODA	DYNAMICKÁ METODA	HYBRIDNÍ METODA
<p>Množství elektřiny, které putuje členovi společenství ze sdílené výroby závisí na pevně daném podílu (např. v %).</p>	<p>Elektřina vyrobená společenstvím se přiřazuje jeho členům dle jejich aktuální spotřeby.</p>	<p>Kombinuje statickou a dynamickou metodu, elektřina se nejprve rozdělí dle pevného podílu a případný přebytek se rozdělí dle aktuální spotřeby členů společenství dynamicky.</p>
<p>ALOKAČNÍ KLÍČ</p> <p>S1 20 % S2 20 % S3 60 %</p>	<p>ALOKAČNÍ KLÍČ</p> <p>S1 $40/80 = 50\%$ S2 $20/80 = 25\%$ S3 $20/80 = 25\%$</p>	<p>ALOKAČNÍ KLÍČ - 1. krok</p> <p>S1 20 % S2 20 % S3 60 %</p>
<p>PŘÍKLAD VYÚČTOVÁNÍ</p> <p>Alokace v t</p> <p>S1 $20\% * 80 \text{ kWh} = 16 \text{ kWh}$ S2 $20\% * 80 \text{ kWh} = 16 \text{ kWh}$ S3 $60\% * 80 \text{ kWh} = 48 \text{ kWh}$</p> <p>Odběr ze sítě</p> <p>S1 $40 - 16 = 24 \text{ kWh}$ S2 $20 - 16 = 4 \text{ kWh}$ S3 $0 \text{ kWh} (28 \text{ kWh}+)$</p> <p>Přetok celkem</p> <p>$20 + 28 = 48 \text{ kWh}$</p>	<p>PŘÍKLAD VYÚČTOVÁNÍ</p> <p>Alokace v t</p> <p>S1 $50\% * 80 \text{ kWh} = 40 \text{ kWh}$ S2 $25\% * 80 \text{ kWh} = 20 \text{ kWh}$ S3 $25\% * 80 \text{ kWh} = 20 \text{ kWh}$</p> <p>Odběr ze sítě</p> <p>S1 0 kWh S2 0 kWh S3 0 kWh</p> <p>Přetok celkem</p> <p>20 kWh</p>	<p>Alokace v t</p> <p>S1 $20\% * 80 \text{ kWh} = 16 \text{ kWh}$ S2 $20\% * 80 \text{ kWh} = 16 \text{ kWh}$ S3 $60\% * 80 \text{ kWh} = 48 \text{ kWh}$ (28 kWh přebytek)</p> <p>ALOKAČNÍ KLÍČ - 2. krok</p> <p>S1 $24/28 = 86\%$ S2 $4/28 = 14\%$ S3 0</p> <p>Alokace v t</p> <p>S1 $86\% * 28 = 24 \text{ kWh}$ S2 $14\% * 28 = 4 \text{ kWh}$ S3 0</p> <p>Odběr ze sítě</p> <p>S1, S2, S3 0 kWh</p> <p>Přetok celkem</p> <p>20 kWh</p>
<p>VÝHODY</p> <p>Lepší předvídatelnost předem dohodnutých podílů na sdílené elektřině.</p>	<p>VÝHODY</p> <p>Větší množství elektřiny je využito v rámci společenství.</p>	<p>VÝHODY</p> <p>Spojuje všechny výhody statické i dynamické metody a zároveň eliminuje jejich nedostatky.</p>
<p>NEVÝHODY</p> <p>Není flexibilní a nevede k využití většiny elektřiny uvnitř společenství. Pokud člen v daném intervalu sdílenou elektřinu nespotřebuje, je prodána jako přetok do sítě. To není ekonomicky příliš výhodné.</p>	<p>NEVÝHODY</p> <p>Může nepřiměřeně zvýhodnit jednotlivce s vysokou spotřebou oproti ostatním členům společenství, kteří se snaží snižovat svou spotřebu.</p>	<p>NEVÝHODY</p> <p>Menší předvídatelnost než u prosté statické metody.</p>

Zdroj: Österreichische Koordinationsstelle für Energiegemeinschaften³⁹

³⁹ Dostupné z: <https://energiegemeinschaften.gv.at/messung-und-aufteilung/>.

Seznam zkratek

CIEG	Custos de Interesse Económico Geral (síťový poplatek za environmentální a energetická opatření)
ČR	Česká republika
EGAC	Entidade Gestora do Autoconsumo Coletivo (řídící subjekt pro vlastní spotřebu)
EIWOG	Elektrizitätswirtschafts- und -organisationsgesetz (zákon o elektroenergetice a organizaci)
EU	Evropská unie
FVE	fotovoltaická elektrárna
GSE	Gestore Servizi Energetici (italský operátor energetických služeb)
GW	gigawatt
GWp	gigawatt-peak
kW	kilowatt
kWh	kilowatt hodina
kWp	kilowatt-peak (špičkový, maximální výkon)
MW	megawatt
MWh	megawatt hodina
NN	nízké napětí
OES	občanské energetické společenství
OZE	obnovitelné zdroje energie
PDS	provozovatel distribuční soustavy
SN	střední napětí
VN	vysoké napětí
SOZE	společenství pro obnovitelné zdroje energie

Právní úprava komunitní energetiky v Evropské unii.

Sedm doporučení pro ČR

Václav Prais, Mgr. Eliška Beranová, Mgr. Jan Bakule, Mgr. Anna Michalčáková

Jazyková korektura: Mgr. Lucie Pokorná

Sazba: Vojtěch Lunga

© Frank Bold, 2023

